

Sygn. akt II Ca 167/19

POSTANOWIENIE

Dnia 31 maja 2019 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Cezary Klepacz

Sędziowie: SSO Magdalena Bajor-Nadolska (spr.)

SSO Anna Pać-Piętak

Protokolant: starszy protokolant sądowy Beata Wodecka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 21 maja 2019 r. sprawy

z wniosku G. K.

z udziałem E. K.

o podział majątku wspólnego

na skutek apelacji uczestniczki

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 19 września 2018 r. sygn. akt I Ns 251/16

postanawia: 1. odrzucić apelację w części dotyczącej wydatków E. K. na utrzymanie wspólnego mieszkania;

2. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie IV(czwartym), w ten sposób, że tytułem spłaty zasądzić kwotę 128 666,82 (sto dwadzieścia osiem tysięcy sześćset sześćdziesiąt sześć 82/100) złotych zamiast kwoty 134 748,46 złotych a kwotę drugiej raty 34 748,46 złotych zastąpić kwotą 28 666,82 (dwadzieścia osiem tysięcy sześćset sześćdziesiąt sześć 82/100) złotych;

3. oddalić apelację w pozostałej części;

4. oddalić wniosek E. K. o rozliczenie kosztów utrzymania mieszkania za okres od września 2018 roku do maja 2019 roku;

5. orzec, że wnioskodawca i uczestniczka ponoszą koszty postępowania apelacyjnego związane ze swoim udziałem w sprawie.

II Ca 167/19

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 19 września 2018 roku Sąd Rejonowy ustalił, że w skład majątku wspólnego byłych małżonków G. i E. K. wchodzi: spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego, samochód osobowy marki S. (...) oraz środki zgromadzone na rachunkach bankowych. Dokonał podziału tego majątku w ten sposób, że uczestniczce przyznał prawo do lokalu mieszkalnego i samochód S. (...), zaś środki z rachunków bankowych przyznał po połowie

wnioskodawcy i uczestniczce. Tytułem spłaty Sąd Rejonowy zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 134 748,46 złotych, którą rozłożył na dwie raty. Ponadto Sąd orzekł o kosztach postępowania.

Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny, z którego wynika, że w trakcie trwania małżeństwa małżonkowie nabyli prawo do lokalu mieszkalnego, które zostało sfinansowane częściowo z ich majątków osobistych a częściowo z kredytu hipotecznego, który obecnie spłaca uczestniczka, ponadto nabyli samochód osobowy, finansując go częściowo z majątku osobistego uczestniczki. Natomiast nie weszły do majątku samochód F. (...) i kosiarka. Małżonkowie nie czynili nakładów z majątku wspólnego na nieruchomości stanowiącą majątek osobisty wnioskodawcy, położoną w C., ponieważ nakłady te w całości były sfinansowane przez rodziców wnioskodawcy. Sąd Rejonowy ustalił również, że w czasie trwania małżeństwa uczestniczka wypłaciła z konta bankowego 10 000 złotych, które zużyła na potrzeby rodziny.

Sąd Rejonowy dokonał rozliczenia nakładów poszczególnych małżonków na zakup mieszkania oraz samochodu, wskazując, że nakład wnioskodawcy na zakup mieszkania wyniósł 54%, uczestniczki 11% a z majątku wspólnego 35% i te proporcje odniósł do aktualnej wartości mieszkania, ustalonej na podstawie opinii biegłego na kwotę 205 800 złotych. Nakład z majątku osobistego uczestniczki na zakup samochodu wyniósł 67% jego wartości. Wysokość środków zgromadzonych na rachunkach Sąd ustalił na podstawie dokumentów bankowych. Wyliczoną dla wnioskodawcy spłatę Sąd Rejonowy pomniejszył o połowę wartości pozostałego do spłaty kredytu hipotecznego, uznając, że będzie go spłacać tylko uczestniczka, a wnioskodawca jako osoba opuszczająca mieszkanie nie będzie tym zainteresowany, ponadto pomniejszył spłatę o różnicę w środkach zgromadzonych na poszczególnych rachunkach bankowych. Wskazał, że kwoty, które wypłacał wnioskodawca z rachunków bankowych w czasie trwania małżeństwa były przez niego przeznaczone na utrzymanie rodziny, w tym na koszty związane z mieszkaniem. Ponadto omówił dowody, na podstawie których ustalił, że nakłady na nieruchomość w C. były czynione przez rodziców wnioskodawcy. Sąd Rejonowy wskazał również, że uczestniczka zgłosiła „...wątek konieczności rozliczenia kosztów utrzymania mieszkania”... ale żądanie nie zostało „...wyartykułowane przez uczestniczkę”...

Od tego wyroku apelację wywiodła uczestniczka. Zaskarżyła postanowienie w części, tj. w zakresie wysokości spłaty należnej dla wnioskodawcy oraz nierozpoznanie żądania uczestniczki o zwrot wydatków i nakładów w ramach wzajemnych rozliczeń. Skarżąca zarzuciła: 1) naruszenie prawa materialnego – art. 212§2 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i 48 k.r.o. przez ich niezastosowanie i ustalenie wartości prawa do lokalu mieszkalnego z pominięciem pełnego obciążenia wynikającego z niespłaconego kredytu zabezpieczonego hipoteką, tj. kwoty 22489,59 złotych; 2) naruszenie prawa materialnego – art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o. przez ich niezastosowanie i nierozliczenie kwoty 11 676 złotych z tytułu kosztów utrzymania wspólnego mieszkania za okres po orzeczeniu rozwodu a przed podziałem majątku; 3) naruszenie przepisów postępowania – art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c. i art. 618 §3 k.p.c. w zw. z art. 688 k.p.c. i art. 567 k.p.c. przez przyjęcie, że uczestniczka nie zgłosiła skutecznie roszczenia procesowego z tytułu kosztów utrzymania objętego podziałem mieszkania w sytuacji gdy uczestniczka takie roszczenie zgłosiła w piśmie procesowym i wskazała dowody; 4) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na treść rozstrzygnięcia – art. 233§1 k.p.c. przez zaniechanie dokonania wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, co doprowadziło do przyjęcia za wiarygodne twierdzeń wnioskodawcy, że liczne operacje finansowe dokonywane były w celu opłacenia należności mieszkaniowych, podczas gdy uczestniczka zwróciła uwagę na wypłatę kwoty 12 163,29 złotych i domagała się zasądzenia jej połowy oraz przez dokonanie dowolnej i sprzecznej z zasadami doświadczenia życiowego oceny dowodów, polegającej na przyjęciu, że nakłady na majątek osobisty uczestnika były sfinansowane przez rodziców wnioskodawcy, podczas gdy koszty remontu były na tyle wysokie, że nie było to możliwe.

Na rozprawie apelacyjnej uczestniczka wniosła o dokonanie rozliczenia wydatków na mieszkanie za okres od września 2018 roku do maja 2019 roku.

Wnioskodawca wniósł o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja uczestniczki podlega odrzuceniu w części dotyczącej rozliczenia kosztów utrzymania mieszkania wspólnego, uwzględnieniu w części dotyczącej wysokości spłaty w pozostałej części oddaleniu.

Słusznie skarżąca podnosi w uzasadnieniu swojej apelacji, że w związku a treścią art.567§3 k.p.c. w sprawie o podział majątku, na podstawie art. 686 k.p.c. sąd rozstrzyga także o wzajemnych roszczeniach byłych małżonków z tytułu posiadania rzeczy wspólnych, przy czym podstawę materialnoprawną tych roszczeń stanowi art. 207 k.c. w zw. z art. 1035 k.c. i art. 46 k.r.o. Rozstrzygnięcie o roszczeniach wymienionych w art. 686 k.p.c. nie należy do istoty postępowania działowego i następuje przy okazji jego dokonywania. Stąd wniosek o dokonanie rozliczeń z tytułu wskazanych roszczeń powinien spełniać wymogi dotyczące pozwu (art. 187§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.). Uczestnik musi wskazać wysokość dochodzonego roszczenia i jego podstawę faktyczną. Konsekwencją tego wymogu jest obowiązek orzeczenia przez sąd o całości żądania. W przypadku nieuwzględnienia go w całości albo w części, sąd powinien o tym orzec przez oddalenie odpowiednio całości lub części żądania. Ma rację skarżąca, że zgłosiła w sposób prawidłowy żądanie rozliczenia wydatków na mieszkanie wspólne jakie poniosła w okresie po ustaniu wspólności ustawowej. W piśmie procesowym z 23 stycznia 2018 roku wskazała, że domaga się zasądzenia z tego tytułu kwoty 5450,60 złotych, następnie rozszerzyła żądanie. Uczestniczka dołączyła do pisma historię operacji na jej rachunku na okoliczność dokonywania przelewów na konto spółdzielni mieszkaniowej. Zaznaczyć należy, że Sąd rejonowy wskazał w pierwszej części pisemnego uzasadnienia na zgłoszenie takiego żądania (k.560v). Trudno zatem uznać za prawidłowy jego wniosek o braku wyartykułowania przez uczestniczkę tego żądania i niezgłoszeniu odpowiednich wniosków (k.566v). Stanowisko Sądu Rejonowego jest co najmniej niekonsekwentne. Mimo wskazania przez Sąd Rejonowy braku podstaw do uwzględnienia tego żądania uczestniczki (aczkolwiek w sposób wadliwy) Sąd Rejonowy o tym nie orzekł. Przy przyjętej ocenie stanowiska uczestniczki, powinien był oddalić wniosek przez zawarcie w postanowieniu stosownego rozstrzygnięcia, a tego nie uczynił. Wobec braku rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy odrzucił apelację uczestniczki w tym zakresie na podstawie art. 370 k.p.c.

W dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym kontroli apelacyjnej można poddać tylko rozstrzygnięcie, które wynika z orzeczenia sądu pierwszej instancji. Nie można wnieść apelacji od orzeczenia, które w sensie prawno-procesowym w ogóle nie istnieje. Wywiedzenie apelacji jest w takich przypadkach niedopuszczalne ponieważ brakuje substratu zaskarżenia. Apelacja podlega zatem w takich przypadkach odrzuceniu na podstawie art. 370 k.p.c. Orzecznictwo sądowe w tej kwestii jest od lat utrwalone. Dodać należy, iż nie ma znaczenia okoliczność, że sąd – tak jak to miało miejsce w przedmiotowym przypadku – odniósł się w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia do żądania, o którym nie orzekł, ponieważ rozważania prawne nie konwalidują braku orzeczenia i nie mogą czynić go istniejącym skoro nie zostało wydane (por. postanowienie SN z 13.08.2015r. sygn. ICZ 58/15, Lex nr 1775571, postanowienie SN z 10.11.2009r., sygn. IIPZ 19/09, Lex nr 574537, postanowienie SN z 9.02.2018r., sygn. I CZ 12/18, Lex nr 2483345).

Na uwzględnienie zasługuje natomiast apelacja w części dotyczącej żądania rozliczenia kwoty 12 163,29 złotych, wypłaconej przez wnioskodawcę w lutym 2010 roku i zasądzenia z tego tytułu kwoty 6081,64 złote.

Uczestniczka w toku postępowania dowodziła, że wnioskodawca wyprowadził z majątku wspólnego pieniądze, które przeznaczył na swój majątek osobisty, a także wskazała kwotę, z której się nie rozliczył. Jak wynika z dokumentu znajdującego się na karcie 250v (zestawienie operacji bankowych) wnioskodawca wypłacił w dniach 6 i 7 lutego 2010 roku kwotę 12 163,54 złote. Wnioskodawca tego faktu nie negował, a jedynie twierdził, że pieniądze te zostały przeznaczone na utrzymanie rodziny, w tym opłaty mieszkaniowe. Tego twierdzenia wnioskodawca jednak nie uzasadnił. Sąd Rejonowy wskazał, że dał wiarę wnioskodawcy co do jego twierdzeń o takim przeznaczeniu wszystkich dokonywanych przez niego wypłat w czasie trwania małżeństwa. Zarzut apelacji dotyczący wadliwej oceny dowodów w tym zakresie należy uznać za uzasadniony. Zwrócić trzeba uwagę na znaczną wysokość wypłaconej kwoty. Uwzględniając wysokość należności za mieszkanie oraz innych potrzeb rodziny wnioskodawcy, w tym alimenty na rzecz dziecka z pierwszego małżeństwa, trudno zgodzić się z twierdzeniem, że ta kwota została wydatkowana w całości na takie cele. Ciężar wykazania przeznaczenia wypłaconej kwoty na potrzeby rodziny spoczywał na wnioskodawcy, który jednak na te okoliczności nie zaoferował żadnych dowodów, a jedynie własne twierdzenia.

Podział majątku wspólnego obejmuje składniki majątkowe, które wchodziły do tego majątku w chwili ustania wspólności ustawowej i które istnieją w chwili dokonywania podziału majątku. Przy dokonywaniu podziału majątku nie uwzględnia się tych składników majątku wspólnego, które w czasie trwania wspólności zostały zużyte zgodnie z prawem, natomiast uwzględnia się w formie rozliczenia rachunkowego, te składniki majątku, które zostały bezprawnie zbyte, zniszczone lub zużyte przez jednego z małżonków. W takim przypadku ich wartość przy podziale podlega zaliczeniu na poczet udziału przypadającego drugiemu małżonkowi. Skoro zatem wnioskodawca nie udowodnił przeznaczenia wypłaconych pieniędzy na potrzeby rodziny, należało przyjąć, że zostały one zużyte wyłącznie przez niego, co stanowi o wyrządzeniu szkody drugiemu małżonkowi. Poszkodowanemu małżonkowi należy się w takim przypadku odszkodowanie w wysokości połowy zużytych środków. Roszczenie takie powinno być traktowane analogicznie do roszczenia z tytułu wydatków z majątku wspólnego na majątek osobisty jednego z małżonków (por. post. SN z 19.06.2009r., sygn. VCSK 485/08). W ramach rozliczenia zużytych środków w wysokości 12 163,29 złotych należało policzyć tą kwotę na poczet udziału wnioskodawcy i przyznać na rzecz uczestniczki połowę tej kwoty, co w przedmiotowej sprawie jest równoznaczne z obniżeniem zasądzonej na rzecz wnioskodawcy spłaty z kwoty 134 748,46 złotych do kwoty **128 666,46** złotych.

Wobec przytoczonych okoliczności zmianie uległ punkt czwarty postanowienia w zakresie wysokości zasądzonej spłaty oraz wysokości drugiej raty, która w związku z tym musiała ulec obniżeniu do kwoty 28 666,46 złotych. O zmianie zaskarżonego postanowienia Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.

Nie zasługuje natomiast na uwzględnienie zarzut apelacji dotyczący obniżenia wartości mieszkania połowę pozostałej do spłaty części kredytu hipotecznego oraz zarzut dotyczący oceny dowodów związanych z nakładami czynionymi na nieruchomości w C., stanowiącą majątek osobisty wnioskodawcy.

Odnosnie pierwszego z wymienionych zarzutów, wskazać należy, że Sąd Rejonowy, uwzględnił w rozliczeniach wartość pozostałego do spłaty kredytu hipotecznego. Zgodnie z najnowszymi poglądami judykatury, w sprawie o zniesienie współwłasności lokalu mieszkalnego obciążonego hipoteką zabezpieczającą kredyt bankowy udzielony współwłaścicielom, sąd przyznając to prawo jednemu z nich, ustala jego wartość z pominięciem obciążenia hipotecznego, chyba, że zachodzą istotne powody przemawiające za jego uwzględnieniem (tak SN w uchwale z 28.03.2019r., sygn. IIICZP 41/18). Sąd Najwyższy wskazał też w innym orzeczeniu, że art. 618§3 k.p.c. nie wyłącza dochodzenia między małżonkami roszczenia o zwrot kwoty zobowiązania zabezpieczonego hipoteką, spłaconego przez jednego z nich, po uprawomocnieniu się postanowienia o podziale majątku (uchwała (7) z 27 lutego 2019r. sygn. IIICZP 30/18). Słusznie zatem Sąd Rejonowy ustalając wartość mieszkania, które podlega podziałowi, nie uwzględnił wartości pozostałego kredytu hipotecznego spłaconego bezspornie przez uczestniczkę. Natomiast przypomnieć należy, że rozliczając majątek Sąd Rejonowy pomniejszył spłatę należną wnioskodawcy o połowę wartości pozostałego do spłaty kredytu, wskazując, że wnioskodawca nie będzie miał interesu w spłacie kredytu z uwagi na przyznanie mieszkania uczestniczce i nie powinien się wzbogacić jej kosztem, wobec faktu, że spłaca ona ten kredyt. Sąd Rejonowy ustalił, że w chwili orzekania wartość pozostałego do spłaty kredytu wynosiła 22 489, 59 złotych i pomniejszył spłatę o połowę tej kwoty, czyli o 11 244,80 złotych. Tym samym uwzględniona została wartość pozostałego do spłaty kredytu, czego apelująca się domaga. Nie byłoby uzasadnione pomniejszenie wartości mieszkania o pozostały do spłaty kredyt, wykazywany przez uczestniczkę w postępowaniu apelacyjnym na kwotę 5209,38 złotych oraz zasądzenie na jej rzecz z tego tytułu kwoty 2604, 69 złotych z tytułu kredytu spłaconego w okresie od listopada 2018 roku do maja 2019 roku, ponieważ ta kwota została uwzględniona przez Sąd Rejonowy, przez pomniejszenie spłaty o połowę pozostałego do spłaty kredytu. Niezależnie od kwestii prawidłowości stanowiska Sądu Rejonowego, kwota ta została uwzględniona.

Ne jest także zasadny zarzut dotyczący oceny dowodów w przedmiocie nakładów na majątek osobisty uczestnika. Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy ustalił, że nakłady te nie były czynione z majątku wspólnego małżonków. Przypomnieć należy, że uczestniczka domagając się rozliczenia tych nakładów wskazała, że w czasie małżeństwa wnioskodawca wykonał na nieruchomości w C. ogrodzenie, dobudował ganek i kotłownię, remontował dom (k.80). Wnioskodawca udowodnił, że te nakłady nie były czynione z majątku wspólnego. Na tę okoliczność zeznawali świadkowie T. L., M. M. i J. K.. Z ich zeznań wynika, że nakłady na nieruchomość w postaci sadzenia lasu oraz

wybudowania ogrodzenia zostały wykonane w 2006 roku, a zatem jeszcze przed ślubem uczestników, natomiast wybudowanie kotłowni i rozbudowa ganku miały miejsce po rozwodzie uczestników w 2015 roku, a ponadto, że były finansowane przez rodziców wnioskodawcy. Sąd Rejonowy poczynił ustalenia na podstawie zeznań tych świadków, a dokonana ocena była zgodna z art. 233§1 k.p.c. ponieważ wnioski wyprowadzone z tych dowodów były zgodne z ich treścią, logicznie i zgodne z zasadami doświadczenia życiowego. Dodać należy, że z zeznaniami świadków korespondują dowodowy w postaci zdjęć ogrodzenia, z których wynika w jakiej dacie została zakończona jego budowa oraz w postaci wyciągów z rachunków bankowych. Dokumenty te potwierdzają w szczególności zeznania świadka J. K.. Wynika z nich, że J. K. wypłacił ze swojego konta w dniu 4 maja 2015 roku kwotę 30 000 złotych oraz, że w dniu 22 maja 2015 roku wpłynęła na konto G. K. taka sama kwota (k. 351-353). Bliskość czasowa tych operacji bankowych oraz wskazana kwota uwiarygadniają zeznania J. K.. Dodać należy, że czynienie nakładów przez rodziców wnioskodawcy na jego nieruchomości nie jest sprzeczna z zasadami doświadczenia życiowego, skoro nie była kwestionowana okoliczność, iż tylko oni korzystali z tej nieruchomości i budynku mieszkalnego, a wnioskodawca miał w tym czasie zaspokojone potrzeby mieszkaniowe i nie był zainteresowany zamieszkiwaniem tam z uwagi na miejsce pracy. Z omówionych dowodów wynika, że żaden z nakładów, które uczestniczka zgłosiła do rozliczenia, czyli ogrodzenie, ganek, kotłownia, remont domu (bliżej nieokreślony) nie został dokonany z majątku wspólnego. Słusznie zatem Sąd Rejonowy nie uwzględnił wniosku uczestniczki o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w celu oszacowania wartości nakładów. Również Sąd Okręgowy oddalił ponowiony w postępowaniu apelacyjnym wniosek o oszacowanie nakładów z majątku wspólnego stron. Uczestniczka nie wykazała aby takie nakłady zostały poczynione. Nie znajduje natomiast uzasadnienia poszukiwanie dowodu na dokonanie nakładów, przez porównanie wartości nakładów na nieruchomości z możliwościami finansowymi rodziców wnioskodawcy czy wypłacanymi przez niego w czasie małżeństwa kwotami. Dodać należy, że wskazywane przez uczestniczkę kwoty (łącznie 27650zł) wypłacone z rachunku bankowego przez wnioskodawcę w okresie od stycznia 2014 roku do lutego 2015 roku, mogły w tym czasie zostać zużyte na potrzeby rodziny. Skoro same alimenty na rzecz pierwszego dziecka wnioskodawcy za ten czas wyniosły 7000 złotych to pozostała kwota podzielona na 14 miesięcy daje wynik 1428 złotych w skali miesiąca, która wobec potrzeb trzyposobowej rodziny nie jest znaczna. Obecnie uczestniczka nie domaga się rozliczenia tej kwoty a jedynie sugeruje jej przeznaczenie na nakłady z majątku wspólnego na majątek osobisty wnioskodawcy, których jak już wyżej wskazano nie udowodniła.

W omawianej części apelacja uczestniczki jako niezadana podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Sąd Okręgowy oddalił również wniosek uczestniczki zgłoszony na rozprawie apelacyjnej, o rozliczenie jej wydatków na mieszkanie poniesionych po wydaniu orzeczenia przez Sąd pierwszej instancji. Przypomnieć należy, że przepis art. 686 k.p.c. dotyczy rozliczenia wydatków na rzeczy wspólne między współwłaścicielami, tymczasem zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy przyznał mieszkanie na rzecz uczestniczki i w tym zakresie orzeczenie to jest prawomocne, a zatem mieszkanie stanowi wyłączną własność uczestniczki i tylko ona jest zobowiązana do ponoszenia kosztów związanych z jego utrzymaniem. Niewątpliwie orzeczenie o przyznaniu lokalu mieszkalnego uczestniczkę nie zostało objęte jej apelacją.

Mając na uwadze przytoczone okoliczności Sąd Okręgowy orzekł jak w postanowieniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 520§1 k.p.c.

z uwagi na to, że w sprawach o podział majątku wspólnego nie występuje sprzeczność interesów o jakiej mowa w art. 520§2 i 3 k.p.c. niezależnie od stanowiska uczestników i zgłaszanych twierdzeń i wniosków w przedmiocie składu wartości i sposobu podziału majątku wspólnego. Interesy uczestników są wspólne w tym znaczeniu, że celem postępowania jest wyjście ze wspólności majątkowej i uregulowanie wzajemnych stosunków majątkowych (postan. SN z 23.10.2013r., IVCZ 74/13, Lex nr 1388478).

SSO Magdalena Bajor-Nadolska SSO Cezary Klepacz SSO Anna Pać-Piętak